

Атеље Ван Гога

Ведро небо изнад холандског канала. Бродићи нанизани тако да се њихов одраз пресијава у води. Посебна архитектура кућа, различитих висина стоје грлећи једна другу. Фасаде живахних дугиних боја поздрављају хиљаде људи тетурају се, свако носећи своју причу. Веселе девојчице трчкарају за својом мајком. Носе дугачке хаљине, високог струка и уске сукње, шешир и рукавице. Сунце ми нежно милију лице. Прелазим камени мост, понеко дрво и пекару из које долази опојни мирис свежих пецива. У даљини се назире поља лала, сунцокрета и дрвене ветрењаче.

Старија двоспратница у чијем се приземљу налази локал, служи уметничким активностима. Радознало провирујем. Штафелај, папири, четкице, разбацано на све стране. Плакат залепљен на стаклу обавештава људе да је потребан модел за сликање. Одлучно улазим. Човек средњих година, седи окренут леђима улазним вратима. Проучава свој предходни, увелико завршен цртеж.

„Добар дан господине!“

Окреће се тек да краичком ока угледа моју сенку.

„Прочитала сам да је потребан мод...“

Шкрипање паркета ми је одвукло пажњу. Заинтересовано устаје, погледавши ме право у очи. Карактеристичне су му црте лица. Крупне, бистро плаве очи у контрасту са наранџастом брадом. Танка уста и издужен прав нос заједно са готово бледим обрвама дају утисак намрштености. Бела поткошуља и браон похабан капут једва досеже колена. На зиду атељеа висе урамљене слике сунцокрета, звездане ноћи али и аутопортрета. Назире се мале спиралне степенице које воде ка скривеном кутку, ка горњем спарту. Користим тренутак да сагледам простор око себе. Све је тако другачије, али опет очаравајуће. Одише топлином и ствара утисак дома. На столу поред наслагане гомиле радова стоје перо, мастило и хартија. Писаним рукописом у континуитету ред за редом, слова и речи слагане су у дирљиве реченице. Узимам један рукопис и почињем да читам.

Април 1882.

Тако често желим да си поред мене и толико мислим на тебе. Оно што ми пишеш о неким особеностима париских уметника који живе са женама, који су мање ускогруди од других и који се, можда из очајања хватају за младост, чини ми се тачним. Има таквих и тамо и овде. Можда је за мушкарца чак теже тамо него овде да сачува мало свежине у породичном животу, јер тамо треба скоро ићи против струје. Како је много оних који су у Паризу доживели разочарање, разочарање смирено, разумно и логично. Прочитао сам нешто на ту тему у вези са Тасером кога много волим и чија ме је судбина јако ражалостила.

Све више сматрам да је сваки покушај у том правцу достојан поштовања. Исто сматрам да може да се деси да човек успе и да не треба да почне да очајава, чак и

када понекад постане обесхрабрен, чак и када понекад осећа неку врсту утучености. Треба се вратити у живот, поново стећи храброст, чак и ако је исход другачији од онога у шта смо у почетку веровали. Немој да мислиш да ниподаштавам особе попут оних које си ми описао, зато што њихов живот није утемељен на озбиљним и промишљеним принципима. Моје мишљење о томе је следеће: резултат треба да буде дело, а не апстрактна идеја. Одобравам размишљање и напор да се буде савестан, јер то умногоме одређује активност неког човека и од његових различитих дела ствара целину.

Сматрам да би они које ми описујеш могли да стекну више чврстине, ако би се понашали на разумнији начин. Али, ипак, дражи су ми од оних који се размећу својим принципима не правећи ни најмањи напор, и не помишљајући да их спроведу у дело. Јер ови други неће имати никакве користи ни од најлепших принципа, а управо су они први ти који, када одлуче да живе енергично и промишљено, могу да остваре велика дела. Јер велика дела не настају само нагло, она су низ ситуација спојених у целину.

Шта значи цртати? Како се то постиже? То је чин пробијања пролаза кроз невидљиви гвоздени зид који се, изгледа, налази између онога што осећамо и онога што можемо. Како да прођемо кроз тај зид, кад ништа не помаже ако јако лупамо, морамо да га минирамо и да га пробијемо турпијом, по мом мишљењу, полако и стрпљиво. И како остати истрајан у том послу, не допустити да нас нешто омете, сем уз размишљање и сређивање живота у складу са принципима. Тако је са уметничким, али и са другим стварима. А велике ствари се не дешавају случајно, оне морају да буду жељене. Да ли дела воде човека ка принципима, или принципи ка делима, јако ми је тешко да то одредим, а ионако је то једнако важно као одговор на питање шта је старије, кокошка или јаје. Али сматрам да је позитивно и изузетно важно да се трудимо, увек трудимо, да развијамо снагу мисли и воље.¹

Читам Ван Гогове речи упућене свом брату Теу. Скренувши поглед са писма, соба је почела да се мути, да се врти и следеће што видим јесу књиге о историји уметности око мојих ногу и понеки часопис о великим уметницима 19. века. Враћам се у реалност. Дивим се овом уметнику и жељи и нади која није нестала у најтежим тренуцима кратког живота! Ван Гог би данас био богат човек. Холандски уметник, један од највећих уметника постимпресионизма. Његов рад током свог живота био је познат малој маси људи. Продао је само једну слику. Одликује га јединствена техника цртања, повлачење малих црта склапајући невероватне нијансе боја. Увек је имао скривено значење у својим делима. Почео је да црта још као дете, али тек у касним двадесетим је почео озбиљније да се бави тиме и ускоро постиже изузетне напредке великим трудом и залагањем. Био је јако сиромашан. Једне од његових срећнијих година су када је живео у малом месту Арлу на југу Француске, када настају једне од данас најпознатијих слика. Имао је проблем с анксиозношћу. Умро је у својој 37. години од прострелне ране метком. Славу његова уметничка дела доживеће тек након смрти.² Та чињеница запањује ако се има у виду да је он током живота гладовао. Његова

¹ <https://fenomeni.me/sta-znaci-crtati-tema-van-gog/> посећено 14.1.2022.

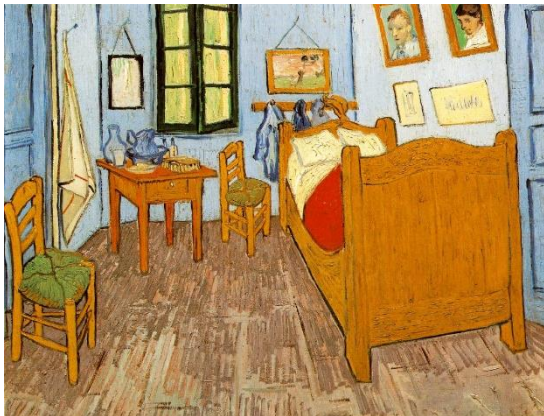
„Писма брату“ - Винсент Ван Гог, СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК 2008

² https://sr.wikipedia.org/sr-ec/%D0%92%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%82_%D0%B2%D0%B0%D0%BD_%D0%93%D0%BE%D0%B3 посећено 14.11.2022.

заоставштина се мери стотинама милиона долара. Раскорак између вредности његовог дела само четири године након смрти и током његовог живота просто запањује. Презрен, несхваћен, али инспиративно одан свом унутрашњем позиву, свестан да му није остало још много времена, он избацује слику за сликом као сликарска машина. Бескомпромисно, можда је та реч формула за досезање и разумевање врхунске уметности.

Прелазим руком преко коричне стране. Устајем и књигу пажљиво враћам на стару полицу. Замаглим поглед у секунди, тргнух се и осврнух се око себе. Атеље је празан, ни сама не знам колико је времена прошло. Уметник је вероватно изашао, а да нисам приметила. Корачам осећајући се испуњено. Затварам плава врата атељеа. Помало збуњена, али са јасним циљем и одлуком. Изабрала сам прави пут, пут уметности. Дела ће говорити више од речи. Ништа у животу није недостижно само је потребно мало воље и жеље.

Маша Микић Па, Школа за дизајн

Спаваћа соба

Сен Реми: почетак септембра 1889

Уље на платну, 73.6 x 92.3 цм

Чикаго: Уметнички институт у Чикагу

Аутопортрет испред штафелаја

Париз: јануар-фебруар 1888

Уље на платну, 65 x 50.5 цм

Амстердам: Ријск музеј Винсент ван Гог,

Фондација ван Гог.